

vidu, kako se tla vzdigujejo in znižujejo. V to svrhu se uporabi na zemljevidih za risanje gorovja črtkanje (Schraffierung)

in mnogo redkeje odtemnjava (Schummerung).

Prof. Fr. Orožen — Ljubljana.

Podobice v abecedniku.

II. U — ura.

1. Pripovedovanje.

Petelin.

V času, ko še ljudje niso imeli ur, živela je neka marljiva gospodinja, katera je imela dve leni dekli. Vstala je vsako jutro, kakor hitro je petelin v prvič zapel. Ko je pa zapel v drugič, zbudila je dekli. Deklarna zgodnje vstajanje ne dopade. Jezita se nad petelinom in pravita: „Da bi tega petelina ne bilo, lahko bi dlje časa spali“. Nekega dne primeta petelina in ga zadavita. Ta hudobija sicer ni postala očita, vendar deklarna ni prinesla nobenega dobička. Gospodinja je bila namreč stara in se je vedno zgodaj zbudila. Ker ni bilo petelina, ni vedela koliko je ura. Zategadelj je svoji dekli odsihdob še bolj zgodaj budila nego poprej, časi celo o polnoči. Sedaj se dekli kesata svojega dejanja, kupita petelina ter ga podarita gospodinjji.

S časom pa sta bili veseli, da sta se navadili zgodaj vstajati in pridno delati.

Pouk. Oče pravijo, da gre po noči ura hitreje, kakor po dnevi, babica pa trdi ravno narobe, da so po noči ure dolge. Mati pa rečejo, da malokrat slišijo uro iti. Kdo ve, kako je to? Kdo ve pravo? Pridni ljudje hodijo „s kokošimi“ spat, a vstajajo rano, ker dobro vedo, da je rana ura zlata ura. Kdor rano vstaja, temu kruha ostaja, a kdor rad poleži, tega rada glava boli. Dekli sta vstajali, ko je petelin v drugič zapel, a ko sta ga zadavili, pa večkrat že o polnoči. Zapomnite si torej:

Kdor malega ne potrpi,
Še večje zlo ga v pest dobi.

2. Nazorni nauk.

Hočem vam povedati zopet jedno uganko, a vi jo poskušajte rešiti!

Kaj stvar na steni je, kdo ve?
Ki vedno bije brez roke
In iti, biti ne prestane,
A vendar z mesta se ne gane.

Poglejmo, kaj to pomeni. Pomislite, kaj visi pri vas doma na steni! (Podoba, zrcalo, ura). Ta reč bije. Ali bije zrcalo, podoba, ura? Ali gre zrcalo, podoba, ura? Na čem vidiš, da gre ura? Ali tudi slišiš, da gre ura?

Pokaže se stenska ura. Ura ima dve strani — sprednjo in zadnjo stran. Pod steklom je ploščica s številkami, nad to ploščico pa dva kazalca, ki kažeta čas. Krajši kazalec kaže ure. Kateri kazalec gre hitreje? Kdo pozna številke na uri in kdo jih zna brati? Koliko je sedaj ura? Koliko pa sedaj? Kadar greste zjutraj v šolo je kazalec tu, popoldan pa tu. Kdaj obedujete? Kdaj mine dopoldanski pouk? V uri so kolesa. Ura se navije.

Povedati vam hočem še jedno uganko?

Brez roke in noge bije, hiti,
V žepu tiči, na steni visi.

Brez roke in noge bije, hiti, na steni visi, kaj je to? Ali tiči tudi v žepu? Ta ura je žepna ura. Recite tako? Kako pravimo uram, ki visé na steni?

3. Poiskavanje glasu.

Kje je imela Rozika večkrat iglo. (V »stih je imela iglo). Kakšen je bil veliki pes? (Hud.) Reci: Pes je hud! Kaj si ti? (Učenec.) Kaj delaš v šoli? (Poslušam.) Reci: Učenec posluša!

Učitelj uči; krdar krdar; čuvaj čuva;
Jurij se umiva. Urh ima uzdo.

Uganke.

Če imam breme, lahko hitim, če breme mi vzameš, obstojim.

Niti kost, niti riba, pa vender v žepu miga?

Kaj gre in vender na mestu ostane.

Katera ura nima koles?

III. n — nos.

1. Pripovedovanje.

Tri želje.

Mlad mož in žena sta živela prav srečno. Imela sta samo jedno napako, katero ima vsak človek. Ako se mu godi dobro, hoče še boljše imeti. Zaradi tega si želita zdaj to zdaj ono. Nekega dne sedita pri peči in tolčeta orehe. Najedenkrat se prikaže nič več kot meter dolga ženica, katera je neizrečeno lepe postave in krasnega obličja. Vsa soba je polna rožne vonjave. Luč ugasne, a od krasne ženice odseva bliščoba kot jutranja zarja. — Kdo bi se ne bil prestrašil? Toda mož in žena se kmalu osrčita, ko gospica z ljubkim in kakor srebro čistim glasom reče: „Ne bojta se. Jaz sem vaša prijateljica, gorska Vila. Stanujem v bližnji gori v stekleni palači in zapovedujem čez 700 nevidnim duhom. Tri želje bodo vama izpolnjene. Osem dni imata odloga. Premislita torej dobro in ne pre naglita se“. Na to Vila zgine in luč gori kot poprej. Mož in žena ostaneta sama ter ne vesta, kaj bi si želela. Mož vender pravi: „Ne pre nagliva se, saj imava osem dnij časa“.

Drugi dan pripravlja žena krompir za večerjo. Ko je bila večerja gotova, reče žena, ne da bi kaj posebnega mislila: „Da bi imela zdaj pečeno klobasico!“ — ali o joj! prva želja je bila storjena. Kakor blisk hitro pride skozi dimnik najlepša klobasica. Kakor željeno, tako izpolnjeno. — Kdo bi se ne jezil? „Da bi se ti klobasa nosu

prirasla!“ pravi mož ves nejevoljen in ne da bi kaj mislil — ali kakor željeno, tako izpolnjeno. Komaj je bila zadnja beseda izgovorjena, visela je klobasa ženi na nosu kot kake brke.

Sedaj je bila nadloga zakonskih pač velika. Dve želji sta bili izrečeni in ostala jim je še jedna. Kaj sta hotela drugega storiti kot Vilo prositi, da oprostí ženo nadležne klobase.

Pouk. Vila je mlademu možu in ženi obljubila, da jima bodo spolnjene tri želje. Sanjarila sta o bogastvih, a nepremišljeno izgovorjene besede so uničile ves njun up. Tako ima mnogokrat jedna sama nepremišljeno izgovorjena beseda hude posledice. Zapomnite si torej:

Desetkrat obrni besedo na jeziku, predno jo izrečeš.

2. Nazorni nauk.

Povedati vam hočem zopet jedno uganke. Kdo na vrtu najbolj diši? Kaj diši na vrtu lepo? (Rože.) Kdo pa najbolj diši? (Nos.) Nos je sredi obraza. Ima dve nosnici med njima pa hripelj. Skozi nosnici tudi dihamo. Da se ne prehladimo, imejmo po zimi na prostem usta zaprta in dihajmo skozi nos. Če se prehladimo, zamaši se nam nos, imamo nahod. Nos ne sme biti nesnažen. Sčim si ga čistimo? Nespodobno je, prst v nos vtikati.

3. Poiskavanje glasu.

Kam se je klobasa prirasla? (K nosu se je prirasla.) Ivan se je prehladil. Zamašil se mu je zaradi tega nos. Kaj ima Ivan. (Ivan ima nahod.) Kdo je gospodinjo zjutraj budil? (Petelin je budil.) Kaj ima igla? (Iгла ima nit.)

Koliko nog ima petelin. (Petelin ima dve nogi.)

Sin nima noža; Janez ima nogavico; klobuk je nov. Lj. Stiasny — Kamnik.